Sara Brown

A LOMBIK HEVÍTÉSE

A Gyűrűk Ura alkímiai vonatkozásai

Két alapvető tévképzet él az alkímiával kapcsolatban: először is, hogy egy rossz hírű tudomány, amit sarlatánok művelnek; másodjára, hogy nem szól másról, csupán *„üstökről, varázslásról, miszticizmusról és mágiáról"*. (Granger 49. o.) Az alkimistákkal kapcsolatos általános képzet szerint ők régi időkből való emberek, akik csuklyákba és lepelbe burkolózva gőzölgő üstök fölött dünnyögnek, megpróbálva tiszta aranyat előállítani egy darab ólomból. Ha nem, akkor olyanok, mint Lord Percy a *Fekete Vipera* sorozatból, akit az e folyamat megismétlése érdekében végzett kísérletei elvezettek az általa *„legtisztább Zöldnek"* nevezett szubsztancia felfedezéséhez, saját személyes gyönyörűségére. (Lásd Blackadder)

Az alkímia egy alternatív felfogása Carl Jung teóriái felől érkezett. Mivel nagyon szerette volna feltárni az alkímiai szövegek és ábrázolások archetípusainak jelentését az emberiség kollektív tudatában és az egyének álmaiban, Jung belevetette magát az alkímia történetének több évtizeden át tartó kutatásába. Az alkímiai értekezések centrális szerepet töltöttek be az individuációval kapcsolatos elméletének megfogalmazásában; e célból bányászott elő alkímiai szövegeket, amelyekben e transzformatív önmegvalósításra vonatkozó szimbólumok gazdag tárházát látta. Noha jobban s világosabban értette meg az alkímiát, mint sokan őt megelőzően és követően is, arra a következtetésre jutott, hogy az alkimisták *„gnosztikusok"*, mely nézet Titus Burckhardt megítélése szerint nyilvánvaló esete annak a *„történeti kivetítésnek, amikor valaki saját empiricista és vallásellenes nézeteit terjeszti ki a múltra"*. (Burckhardt 59. o.) Más szavakkal, úgy tűnik, Jung is áldozatául esett annak az alkímiával kapcsolatos általános félreértésnek, miszerint az természetéből fakadóan eretnek; valójában épp az ellenkezője igaz, mivel erős kapcsolat állt fenn az alkímia és a spiritualitás között.

Könnyű magunkat elsősorban fizikai lényként elgondolnunk – melyet egyéni hiedelmeknek megfelelően talán egy lélek tölt be. Az alkimisták számára a valódi emberi mivolt lélek és test oszthatatlan egysége, ama tragédiával együtt, melyet a „Bűnbeesés" jelentett, és szellemi kapacitásának, avagy „intellektusának" elveszítését okozta. Az alkímia, a vallási meggyőződéssel együtt, eme elveszített kapacitás visszaszerzésének az eszköze. Az alkímiai folyamat nem pusztán a tényleges ólom arannyá változtatásáról szólt; a változásnak valóban alávetett szubsztancia az alkimista lelke, és a megszerzendő valódi aranyat a szellemi gazdagság jelentette.

Az e transzformációhoz vezető kulcs azoknak a módozatoknak a megértésében rejlett, melyekben magának a természetnek a művei ját-

szottak szerepet. John Granger szerint az alkimista úgy tekintett a természetre, mint *„a négy elem, a föld, a levegő, a tűz és a víz, valamint a poláris minőségek, a meleg és a hideg, a száraz és a nedves körforgására, s azon munkálkodott, hogy szimulálja és felgyorsítsa ezeket a természeti reakciókat a lombikjában”*. (Granger 53. o.) A lombikon belüli szubsztancia újra és újra megtisztíttatott a *solve et coagula* – oldás és kötés, avagy kitágulás és összehúzódás – névvel illetett folyamat, azaz újfent két poláris ellentét révén. E folyamatról úgy hitték, mind a fém, mind az alkimista számára lehetővé teszi, hogy összhangban átalakuljanak, *„amint a lényegi polaritás meghaladásra kerül, a szubjektum és az objektum pedig, mint egy tükörben, egyesül”*. (Uo.) Ezen megtisztulási folyamat eredménye kettős: először is általa vélték megszerezni a Bölcsek Kövét, amiről az alkimisták úgy hitték, hogy képes átváltoztatni az ólmot arannyá, elixírje pedig halhatatlansággal ruházza fel birtokosát. Másodsorban, ami a legfontosabb az alkímia irodalmi megértésének szempontjából, a folyamat egy új személyt hoz létre, aki az ellentétek egyesülése és a tisztátlanságok felbomlása által előidézett átváltozás következtében a béke és a szeretet megtestesülésévé válik – egy szellemileg megvilágosodott lélekké.

A valamely objektummal való azonosulás vagy kölcsönhatás révén végbemenő megtisztulás koncepciója analógiában áll az irodalom lényegi céljával. Egy sikeres irodalmi mű olvasói épülésével mérhető; más szavakkal, az olvasó lelkének drámai felszabadulása érhető el az olvasás megtisztító tapasztalatán keresztül. Tolkien művének számos olvasója igazolhatja, hogy *A Gyűrűk Ura* elolvasása az életet megváltoztató élmény lehet; olyasvalami, amihez számos alkalommal vissza lehet térni az életút folyamán, és minden egyes újraolvasás nyújthat valami újat. Az alkímia és az irodalom, így vagy úgy, egyaránt arra törekszik, hogy átváltoztassa az emberi lényt: az alkímia a Bölcsek Köve előállításának megtisztító folyamata révén, az irodalom pedig a szerző és az olvasó közötti kapcsolódás által, ami bevonja az olvasót az elbeszélésbe és lelki változásokat idéz elő a folyamat során.

Az alkímia ott rejtőzik a legkiválóbb angol irodalom szívében, mely gyakran bővelkedik alkímiai nyelvezetben, utalásokban, témákban és szimbólumokban. Shakespeare, Chaucer, Blake, Donne, Milton és C. S. Lewis művei, miképpen Tolkienéi is, telis-tele vannak alkímiai kifejezésekkel és alkímiai témák képezik a magjukat. *A Gyűrűk Urán* belüli irodalmi alkímia azt a folyamatot ábrázolja, mely által életek, hiedelmek és kultúrák, valamint olyan individuális karakterek, mint például Frodó, megváltoznak. Minden alkalommal, amikor olvassuk és azonosulunk az élményeivel, saját átváltozásunkon megyünk keresztül az irodalom alkímiája révén.

Frodóban megfigyelhetjük a végzet és a szabad akarat tradicionális, diametriálisan ellentétes fogalmainak alkímiai feltárását és feloldását. Frodó rendeltetése, küldetése révén, a Gyűrű elpusztítása, ám csak azáltal teljesíti be sorsát, hogy képessé válik helyes döntéseket hozni. Ez azt a kettős, keresztény és alkímiai üzenetet visszhangozza, hogy Isten képére teremtettünk, de ahhoz, hogy tisztává legyünk, meg kell halnia bennünk a régi, bukott emberi természetnek, és hogy jól kell megválasztanunk tökéletesedésünk eszközeit. Ily módon Frodónak is *„meg kell halnia a maga számára”*, amint átkel Gorgoroth síkságán és Sammath Naur alagútján, a *„mindent látó szem”* jelenlétében, amely, jelen esetben egyébként elég ironikus módon, Krisztus régi jelképe is. A Bölcsek Kövének élő megfelelőjeként Frodó a *Rebis*, a latinban *res bis*, ami azt jelenti, „kétszeresen számít”, vagyis „kettős dolog”. Erre utaltak az alkimisták úgy, mint androgünre vagy hermafroditára, melyet gyakran ábrázoltak a férfi és a női energiák tökéletes integrációjának szimbólumaként, amely az *opus* végén következik be.

„Az alkímia és az irodalom, így vagy úgy, egyaránt arra törekszik, hogy átváltoztassa az emberi lényt”.

Frodó azáltal vívja ki e *rebis*i kettősséget, hogy a függés és gyengeség úgynevezett „feminin” jellegzetességeit a céltudatosság és bátorság tradicionálisan „maszkulin” jellemzőivel összekapcsolva testesíti meg. Felmerül azonban a Frodó és Gollam kapcsolatában rejlő dualitás kérdése is; ha Gollamot Frodó árnyékaként vagy „sötét énjeként” fogjuk fel, akkor kell legyen egy értelmezés, amelyben a kettő összeolvad egy hermafrodita entitásban. Érdekes, hogy Frodó is hangot ad ennek az ideának, amikor *A Király visszatér* végén azt mondja Samunak, hogy *„szilárdnak és egésznek kell lennie”* (LotR 1003. o. [*„elvárják tőled, hogy szilárd légy, és egyfelé húzzon a szíved”* – AKv 371. o.]), valamint, hogy *„nem lehet mindig kettészakítva”* (LotR 1006. o. [*„nem húzhat a szíved mindig kétfelé”* – AKv 374. o.]). Maga Frodó képletesen kettészakadt; de nemcsak a Gyűrűtől szakították el, „árnyék-énje” is elpusztult ugyanabban a tűzben.

A transzformáció folyton visszatérő téma *A Gyűrűk Ura* folyamán, mivel számos karakternek kell nagy változásokkal szembesülnie, vagyis megtapasztalni azokat – az életükben, a környező tájban, vagy éppen magukban. Aligha nem elkerülhetetlen, hogy némely karakternek, így például *A Gyűrű szövetségé*ben szereplőknek, akik maguk is közreműködői a Középföldén zajló alapvető változásoknak, a saját én-tudatukon belül kell tapasztalniuk megmásulásokat. Miként Jung állítja: *„semmi sem változtat meg semmit anélkül, hogy maga ne változnék”*. (Jung 536. o.) Középföldén a változás mindenütt jelen van, olyannyira, hogy Szilszakáll joggal mondhatja, *„a világ változik: érzem a vízen, érzem a földön, érzem a levegőben”*. (LotR 959. o. [AKv 313. o.]) Ez elkerülhetetlen. *A Gyűrűk Ura* története is bizonyítja, hogy ha valami új van kialakulóban, a korábbinak át kell változnia, vagyis valamiképp lehanyatlania, elpusztíttatnia vagy egyszerűen eltűnnie.

Hogy elérhessük az alapfém transzformációját, és ekképpen tükrözzük a létezés férfi és női polaritását, a kén és a higany két alapvető alkímiai reagensét kell összevegyítenünk. Az „alkímiai kén” a maszkulin, impulzív és vörös pólust képviseli, míg az „alkímiai Merkúr” vagy „higany” ennek feminin és hűvös, kiegészítő ellentétét. A reagensek azután a lombikban egyesülnek, és megkezdődhet az alkímiai mű három fázisa.

Az első szakasz a felbomlás, melyet rendszerint *nigredó*nak, vagyis fekete fázisnak neveznek, melyben Lyndy Abraham szerint *„a tisztátalan fém teste, a Kő anyaga, vagyis a régi, idejétmúlt lé-*

tezési mód elpusztíttatik, megtisztíttatik és feloldódik a teremtés eredeti szubsztanciájában (…), abból a célból, hogy megújuljon s új alakban újjászülessen". (Abraham 135. o.) *A Gyűrűk Urá*ban ez a fázis *A Gyűrű szövetségé*ben lelhető fel.

Minden, mi egykor biztonságosnak és kényelmesnek tűnt, elvétetett Frodótól, s lábai olyan ösvényre léptek, amely el fogja vezetni mind saját éntudata, mind az általa ismert világ lerombolásáig és megújulásáig. Johannes Valentinus Andreæ 1616-ban megjelent, *Christian Rosenkreutz kémiai menyegzője* című művében leírja, hogy az alkímiai mű e fázisa miként teszi *„a feketét a feketénél feketébbé, hogy számos sokféle* (így!) *szín előtűnjék. Ama fekete felhők [alászállnak] a testre, ha ideérnek, s a test, lélek és szellem egysége beteljesül, az pedig hamuvá lesz"*. (Andreæ: Hetedik lap)

Számos példát lehetne idézni szövegünkből e legmélyebb sötétségre, *„test, lélek és szellem"* összeomlására. Ezek közül az egyik legjelentősebb a Fekete Lovasok, avagy Nazgulok, akik Frodót, Samut és Pippint rémisztgetik Töbörlyuk felé vezető útjukon, és rémületbe kergetik Bögyös Fredegárt, akit azért hagytak hátra, hogy *„ameddig csak lehet, hitesse el velük, hogy Zsákos úr még mindig Töbörlyukban tartózkodik"*. (LotR 77. o. [AGYsz 158. o.]) Amikor Tolkien a Nazgulokat leírja, mindig saját sötétségük és az őket körülölelő sötétség nézőpontjából teszi. (Lásd még LotR 88. és 106. o.) A szöveg csupán egyetlen oldalán, de úgy említi őket, mint *„fekete árnyék"*, *„három fekete alak (…), három lopakodó árnyék"*, és mint *„fekete alakok"*, melyek *„holdtalan és csillagtalan éjben"* mozognak. (LotR 172. o. [AGYsz 250. o.]) Határlények ezek, akik az élők és a holtak birodalmai közötti síkot lakják, s akiknek *„teste, lelke és szelleme"* teljesen összeomlott annak következtében, hogy alárendelték magukat Szauronnak és a hatalom Gyűrűjének.

Az alkímiai átváltoztatás második szakasza az *albedo*, amelyet gyakran illusztrálnak a fehérség, a hűs frissesség és a víz képeivel – és a lombik alján megszilárdult anyag kimosását követi. E fázis folyamán sok minden, mi egykor volt, lelepleződik, és metaforikusan „mezítelenül" marad. A lombik tartalma áttetszővé lesz, s Andreæ kijelenti, *„azt írják, hogy a fekete felhők már a múlt, a nagy fehérség pedig beteljesedik"*. (Andreæ: Nyolcadik lap) Az irodalmi alkímia nyelvezetén értelmezve ez az a szakasz, ahol bármi megtörténhet, mivel az „anyag" még nem „befejezett", vagyis teljesen kész állapotú. Ennélfogva nem meglepő, hogy az elbeszélés második részét alkotó *A két torony*ban a fehérség képei vannak túlsúlyban. Éowyn, Rohan Fehér Hölgye belép a történetbe, Gandalf pedig Fehér Gandalfként tér vissza, kétségtelenül megtisztulva és megerősödve a Valák jóvoltából, a Balrog legyőzését követően – ő lesz a Fehér Lovas, mégpedig Keselyüstök hátán, akinek a *„szőre napvilágnál csillogó ezüst"*. (LotR 493. o. [AGYsz 359. o.]) A könyv Boromir végső vízi útjával kezdődik; a víz, az entek itala formájában, megtisztítja és meggyógyítja Trufát és Pippint az Uruk-Haioktól elszenvedett megpróbáltatásaik után. Az *albedo* az átalakulási folyamat félútja – az anyag megtisztulása végbement, de a mű még nincs készen.

„(…) az olvasó lelkének drámai felszabadulása érhető el az olvasás megtisztító tapasztalatán keresztül."

A végső fázis a *rubedo*, vagyis a vörös szakasz, amit a tűz képeivel ábrázolnak. Noha már az *albedó*n belül megkezdődik, Gondor Fehér Fájának és Minas Tirith Fehér Tornyának képeivel, e végső fázis *A Király visszatér*ben látható: számos csatában sok vér folyik, szükségszerű áldozatként a szabadságért, beleértve Frodó *„csonka és vérző kezét"*. (LotR 926. o. [AKv 270. o.]) Cormallen mezején Frodónak és Samunak az őket dícsérő dalok hallatán

„arcuk kipirult”. (LotR 932. o. [AKv 278. o.]) Gandalfról is kiderül az utolsó fejezetben, hogy ő a Narya, a tündék egyik gyűrűje, a vörös köves Tűzgyűrű hordozója. A *rubedo* egy további szimbólumaként a Gyűrűt minden tüzek legforróbbikában, Orodruin szívében, a Tűz katlanjában kell elpusztítani, ahol a régi Frodó végső, megmaradt foszlányai is megsemmisülnek. A vörös mű a tűzpróba, amelyben Frodó szimbolikusan meghal, és megmenekül hű társa, Samu alakjában, a szeretet, illetve a hit által, melyet a Szövetség maradékának tettei, valamint Gandalf és a sasok általi megmentése testesítenek meg, a Szauron Szája által előidézett kétségbeesés ellenére.

„Az alkímia ott rejtőzik a legkiválóbb angol irodalom szívében, mely gyakran bővelkedik alkímiai nyelvezetben, utalásokban, témákban és szimbólumokban. Shakespeare, Chaucer, Blake, Donne, Milton és C. S. Lewis művei, miképpen Tolkienéi is, telis-tele vannak alkímiai kifejezésekkel és alkímiai témák képezik a magjukat.”

Az állandó átváltozási folyamat szimbolikája úgy Középfölde világában, mint az irodalmi alkímia céljával megegyezően, magában az olvasóban is megjelenik, amint átutazik az elbeszélésen. Az alkímiai folyamat különböző fázisai nyilvánvalóak az egyes könyvekben is. *A Gyűrű szövetségé*ben például a *nigredo* szakaszt szemlélteti a Nazgulok érkezése, a Sírbuckák rettenete, Mória sötétje és Gandalf elvesztése. Az *albedo* szakasz nyilvánul meg a Cerin Amroth dombján álló fehér fák alkotta körben; a Caras Galadhonba vezető, fehér kövekkel borított útban; a teljesen fehérbe öltözött Celeborn és Galadriel lakhelye alatti kertek ezüst lámpáiban és fehér patakjában; Galadriel Tükrének vizében, valamint a Lothlórienből való utazásban a Nagy Folyó, az Anduin hátán. A Galadriel által viselt gyűrű, Nenya Gyémánt gyűrűként és a Víz gyűrűjeként is ismert. (Silmarillion 347. o. [Szilmarilok 336. o.]) Egy *rubedo* fázis akkor végeztetik be, amikor Boromir feláldozza magát a hobbitok érdekében, és ily módon eléri lelke megtisztulását a Gyűrű utáni sóvárgás szennyétől.

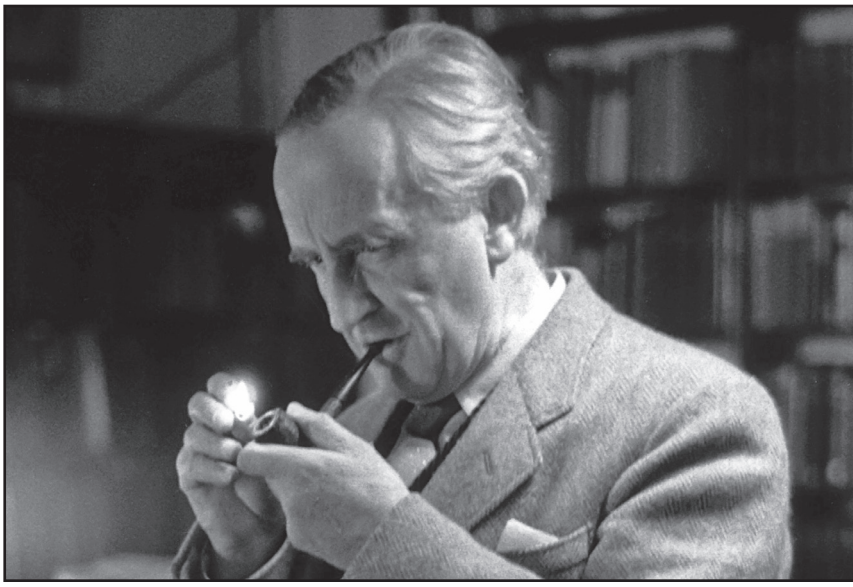
*A két torony*ban a *nigredo* fázist a kezdeteknél lelhetjük fel, amikor a Szövetség részeire szakad és mindenki a maga útját járja. Az *albedo* fázist mutatják az immár fehér öltözéket viselő Gandalf visszatérése, Éowynnek, Rohan Fehér Hölgyének a megjelenése, valamint Edoras *„fehér csúcsos”* hegyei és *„fehér patakja”*, illetve a holtak sírját jelölő fehér *„gondoljrámvirágok”* (*simbelmyne*). (LotR 495. o. [Akt 135–136. o.]) A víznek ugyancsak ezt az *albedo* szakaszt jelző alkímiai képeit fedezhetjük fel abban, ahogyan az entek az Isen folyó vizét arra használják, hogy kimossák *„Szarumán minden mocskát”*. (LotR 555. o. [Akt 213. o.]) A *rubedo* fázist jelöli Cirith Ungol tornyának fénye, mely *„vörösen világít”*, s amelynek *„vörös szeme”* figyeli Samu döntéseit, amint saját magával folytat küzdelmet, hogy hű maradjon mind küldetéséhez, mind önmagához. (LotR 707. és 717. o. [Akt 416. és 427. o.])

*A Király visszatér*ben a *nigredo* szakaszról Gorgoroth síkjának sötétsége és *„Sammath Naur fekete küszöbe”* tanúskodik, ahol Frodó *„alakja feketén rajzolódott ki a fény izzó vörösén”*, valamint a végső összecsapás a Fekete Kapunál. (LotR 924. o. [AKv 268–269. o.]) A Minas Tirith városát körülölelő homály, citadellájának *„fekete köpenyes”* őrei, továbbá a vad szörnyeiken repülő Nazgulok jelenléte mind a *nigredó*t fejezik ki. (LotR 736. o. [AKv 22. o.]) Az *albedo* szakaszt jelzi a *„vízesés”*, a *„daloló patak”* és a *„széles folyó”* Cormallen mezején, Rohan Fehér Úrnőjének gyógyulása, Aragorn megkoronázása az ősi *„Fehér Koronával”*, illetve Gondor fehér fájának regenerálódása. (LotR 932. és 946. o. [AKv

277., 293. és 296. o.]) A *rubedo* akkor következik be, amikor a hobbitok visszatérnek a Megyébe, a fákon az őszt beharangozó, vörösen-sárgán izzó falevelekkel. (LotR 967. o. [AKv 323. o.]) Magában a Megyében is *„úgy tetszett, nagyon sokfelé fűtenek; itt is, ott is füst szállt fel körös-körül”*, Bakfölde kürtszava, mely kétszer is tűzre figyelmeztet, illetve a máglya, melyet Hobbitfalva központjában gyújtanak, ahol az első csata zajlott Kapzsi embereinek elűzésére, mind-mind ezt a *rubedo* fázist jelképezik. (LotR 977. és 984–987. o. [AKv 337. és 346–348. o.])

A Király visszatér záró fejezetei annak az alkímiai folyamatnak is a végét alkotják, amely végighúzódik *A Gyűrűk Ura* teljes történetén. Miután a Megye felszabadult Kapzsi befolyása alól, a *rubedo* szakasz végéhez ért; itt, e ponton bukkan fel az arany, az alkimista munkálkodásának sikeres betetőzését jelző eredmény. Küldetésük végén Samu és Frodó tiszteletére fogadást adnak Cormallen mezején, amelyet az Arany Gyűrű mezejének is neveznek, a rétet körülölelő arany-vörös culumalda fák miatt, ahol *„úgy szárnyalt az énekes szava, mint az arany és ezüst”*. (LotR 933. o. [AKv 279. o.])

A mallorn fa, melyet Samu ültet a Tanácsfa helyére, *„áprilisban megtelt dús aranyvirágokkal”*, és a következő évben született gyermekeknek *„hajuk dús és aranyszőke, ami azelőtt ritkaság volt a hobbitok között”*. (LotR 1000. o. [AKv 367. o.]) Samu első gyermekét Elanornak nevezik, a *„kis aranyvirág”* után *„Lórien gyepén”*. (LotR 1003. o. [AKv 370. o.]) Frodó végezetül *„egy szép, arany fényű reggelen”* hagyja el Hobbitfalvát (LotR 1004. o. [AKv 372. o.]), de jelentős, hogy e ponton számos utalás történik a fehér színre is. Frodó és Samu találkoznak a tündék csapatával, köztük Galadriellel, aki *„fehér poroszka ló nyergében ült, talpig csillogó fehérben (…). Ujján meg a Nenya (…), amelyen egyetlen fehér kő sziporkázott”*. (LotR 1005. o. [AKv 373. o.]) A Fehér Dombokon át lovagolnak Szürkerévbe, ahol *„a parton hófehér ruhás alak”*, Gandalf várja őket, és Frodó felszáll egy fehér hajóra. (LotR 1007. o. [AKv 375. o.]) Amint a vízen utazik Nyugat felé,

John Ronald Reuel Tolkien (1892–1973)

céljának *„fehér partjait”* látja maga előtt. (LotR 1007. o. [AKv 376. o.]) Tolkien ekkor visszaviszi az olvasót az *albedó*ba, ugyanis a történettől eltérően Frodó még nem érte el az alkímiai folyamat végső állomását. *„Megsebesítettek késsel, fullánkkal, foggal, lehúzott a teher”*, mondja (LotR 967. o. [AKv 323. o.]), így még át kell mennie az *albedo* megtisztulást hozó folyamatán, mielőtt elérné a végső, átalakító állapotot, amely lehetővé teszi lelke transzcendálását. Frodó azáltal teljesíti be szerepét az elbeszélés alkímiai kibontakozásában, hogy „meghal önmaga számára” a szükséges transzformatív változás hatására, így téve lehetővé saját felbomlását és megújulását a folyamat végén fellelhető „arany anyagként”. Frodó Középföldén belüli képtelensége a gyógyulásra

a fizikai világon belüli ideális megoldás hiányát illusztrálja. Saját alkímiai folyamata csupán Valinorba történő visszavonulásával vihető végbe, ahol megtisztulása és a végső megoldás elérhető.

A Gyűrűk Ura olvasása, az alkímiai nyelvezet közvetítése révén, eltérő értelmezést kínál az átváltozás fundamentális jelentősége tekintetében. Amikor *A Király visszatér*ben Szilszakáll megállapítja, hogy a világ változik, Tolkien egyik legfontosabb üzenetét közvetíti: semmi sem maradhat ugyanolyan. Ez a történet számos centrális témájára érvényes, beleértve azt az ideát is, hogy sosem lehet csak úgy „hazamenni". A fő karakterek közül sokan mennek keresztül nagy változásokon saját útjuk során, egész fajok kezdik elhagyni Középföldét, még maga a táj is átalakul, amikor a Gyűrű elpusztításával Mordor tornyai, kapui és falai összedőlnek. (LotR 928. o. [AKv 272. o.]) Miként az alkímiai folyamat arra törekszik, hogy az eredeti anyagról eltávolítson mindent, mi egykor fedte, majd hogy a megtisztítás és az alapvető reagensekhez való kapcsolódás révén megújítsa a kívánt eredmény formájában, úgy Tolkien karaktereinek is alá kell vetniük magukat egy folyamatnak, amely nem csupán őket, de otthonukat és életmódjukat is átformálja. Az a Középfölde, ami *A Gyűrűk Ura* végén Tolkien lombikjából kiemelkedik, egy újjászületett föld a megújulás traumatikus folyamata végén, melynek során egy nagy gonosz eltávolíttatott és egy tradicionálisabb társadalmi rend bontakozik ki.

Ford. Umenhoffer István

„Tolkien művének számos olvasója igazolhatja, hogy* A Gyűrűk Ura *elolvasása az életet megváltoztató élmény lehet; olyasvalami, amihez számos alkalommal vissza lehet térni az életút folyamán, és minden egyes újraolvasás nyújthat valami újat."

---

hivatkozások

Abraham, L.: *A Dictionary of Alchemical Imagery* New York, 1998, Cambridge University Press. Andreæ, J. V.: *The Chymical Wedding of Christian Rosenkreutz, 1459.* 1616-os kiadás. Forrás: http://www.sacred-texts.com/eso/sta/sta39.htm. (Utoljára megtekintve: 2016. október 30.)

BBC Blackadder Series 2 Episode 4 'Money'. Bemutató: 1986. február 5. A megadott információ elérhető: http://www.bbc.co.uk/comedy/blackadder/episodes/two/two_money.shtml. (Utoljára megtekintve: 2016. október 30.)

Burckhardt, T.: *Mirror of the Intellect. Essays on Traditional Science and Sacred Art*. Albany, 1987, State University of New York Press.

Granger, J.: *Unlocking Harry Potter. Five Keys for the Serious Reader* Pennsylvania, 2007, Zossima Press.

Jung, C. G.: *Mysterium Coniunctionis*. Ford. G. Adler és R. F. C. Hull. In *Collected Works of C. G. Jung.* 14. köt. Princeton, 1977, Princeton University Press.

Tolkien, J. R. R.: *The Silmarillion*. London, 1992, Harper Collins. = Silmarillion. [Magyarul: *A szilmarilok*. Ford. Gálvölgyi Judit. Budapest, 1996, Európa Könyvkiadó. = Szilmarilok *(A ford.)*]

Tolkien, J. R. R.: *The Lord of the Rings*. London, 1995, Harper Collins. = LotR [Magyarul: *A Gyűrűk Ura*. Ford. Göncz Árpád. Budapest, 2003, Európa Könyvkiadó. I. *A Gyűrű szövetsége* = AGYsz. II. *A két torony* = Akt. III. *A Király visszatér* = AKv. *(A ford.)*]